

Svenska Dagbladet

Debatt

Sök

”Överkrav på avlopp drabbar husägare”

Foto: Christine Olsson/TT

Bilden av enskilda avlopp som stora miljöbovar är inte riktig. Extra krav på fosforrening utöver det skydd som marken ger blir ofta orimligt dyrt, skriver Peter Ridderstolpe, expert på små avlopp.

Publicerad 2019-09-07

DEBATT | ENSKILDA AVLOPP

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

Enskilda avlopp utmålats ofta som stora problem för sjöar och vattendrag och att kraftfulla åtgärder måste till för att minska avloppens övergödande utsläpp. Inte minst VVS-branschen har flitigt denna sommar basunerat ut detta budskap. Anders Mårtensson, vd för VVS-fabrikanternas råd, skriver till exempel [den 10 juli i Dala-Demokraten](#) att ”*om inte småhusägarna tar ansvar för sina avlopp så får vi fortsätta leva med algblooming i våra hav och sjöar.*”

Den här bilden av små avlopp som stora miljöbovar är naturligtvis inte riktig. I denna artikel vill jag förklara sammanhangen och ge råd till de lokala myndigheterna om hur de bör agera.

Övergödning är inget stort och utbrett problem i Sverige. Nyligen sammanställda vattendata från åren 1988 till 2013 visar att i stort sett alla större sjöar i Sverige uppvisar avklingande fosforhalter (Persistent and widespread long-term phosphorus declines in boreal lakes in Sweden, 2018, Brian J. Huser mfl, 2018). Jämfört med 1970-talet har näringshalterna i alla större vattendrag i inlandet mer än halverats. I mellersta och norra Sverige är undernäring normalt ett större problem än övergödning. Det har inneburit att fiske försämras och att den fisk som fångas blir giftigare på grund av att tungmetaller och organiska gifter ansamlas i den utarmade biotan, så kallad biomagnifikation.

Enskilda avlopp påverkar normalt inte näringstillståndet i våra sjöar och havsområden. Enligt statistik från Svensk Emissionsdatabas släpper de små avloppen ut ungefär 300 ton fosfor per år. Merparten av dessa utsläpp sker till mark där fosfor och andra näringsämnen kan tas upp av markekosystemet. Hur stor mängd av fosfor som fastläggs genom så kallad markretention är för närvarande okänd, varför man i officiella belastningsmodeller hittills valt att helt bortse från markretention. Däremot värderar modellerna andelen av fosfor från små avlopp som fastnar i sjöar och vattendrag, så kallad sjöretention. I en rapport presenterad av Havs- och vattenmyndigheten (HaV) 2016 uppskattas sjöretentionen till 100 ton fosfor per år vilket betyder att de enskilda avloppen tillsammans enligt HaV släpper ut 200 ton fosfor till våra kustvatten.

Den totala fosfortransporten från land till hav varierar mellan 3 500 ton och 4 500 ton per år enligt de uppföljningar som myndigheten genomför i sin övervakning av flodmynningar och punktkällor. Dessa mätningar visar att fosfortransporten styrs av avrinningen, det vill

såga hur mycket det regnar och avdunstar. Näringsutsläppen från de små avloppen till våra vattenförekomster är mycket små i sammanhanget. Faktum är att mängderna är så små att ett kraftigt höstregn i landet, överskuggar hela fosfortransporten från små avlopp från land till hav.

Lokalt kan utsläpp från små avlopp förstås påverka ytvatten negativt. Det gäller framförallt små klarvattensjöar (källsjöar) högt i tillrinningsområden, fjällvatten och avsnörda havsvikar omgivna av många hushåll med dålig avloppsrening och direktutsläpp till ytvatten.

Extra krav på fosforrening utöver det skydd som marken ger är alltid mycket dyrt. Ofta orimligt dyrt. I sin vällovliga ambition att skydda ytvatten anser många kommuner att höga krav på fosforrening ska gälla i hela eller delar av kommunen. Man kräver därför hög skyddsnivå vilket innebär att fastighetsägaren måste ha en anläggning som avskiljer minst 90 procent av fosfor. Detta kanske låter odramatiskt men innebär i praktiken att fastighetsägare tvingas till mycket kostsamma åtgärder till en tveksam miljönytta. Låt oss med ett exempel visa ett typiskt fall:

Familjen Svensson bor på landet och har som man upplever en fungerande infiltration. Vattnet rinner igenom anläggningen och inga indikationer finns på att anläggningen medför olägenhet (till exempel i form av lukt, försumpad mark eller förorenad brunn). Men familjens anläggning ligger något hundratal meter från en sjö varför kommunen beslutar om att hög skyddsnivå ska gälla. Kommunen kräver således att Svensson förser sin anläggning med rening som kan ta bort minst 90 procent fosfor från avloppsvattnet.

Svensson protesterar men då kommunen försett sitt beslut med vite på 50 000 kronor undersöker Svensson ändå vilka tekniker som finns som kan möta kommunens krav. De kommer fram till att det billigaste sättet för att uppgradera sin infiltrationsanläggning är att förse den med kemisk fällning. En tjänstvillig teknikleverantör erbjuder en billig fällningsutrustning för 20 000 kronor med serviceavtal samt leverans av för utrustningen anpassad fällningskemikalie.

Avskrivning av kapital samt driftkostnader i form av dubblerad slamtömning, serviceavtal och kemikalier ger sammanlagt en extra årskostnad på drygt 6 000 kronor. För denna kostnad förbättras reningen över anläggningen (i bästa fall) med några hundra gram fosfor. Utslaget per kilo borttagen fosfor hamnar kostnaden runt 20 000 kronor. Denna kostnad kan jämföras med kostnaden för fosfor i handelsgödsel som är 20 kronor.

Jag vet efter att ha träffat hundratals inspektörer i Sverige, att de allra flesta har en hög ambition och vill göra nytta för både miljön och kommunens medborgare. Tyvärr kan dock ambitionen att skydda ytvatten mot övergödning bli väl högt satt. Krav ställs där sjöar inte är känsliga eller där marken mellan anläggning och ytvatten ändå

fastlägger all fosfor. I värsta fall gynnas bara VA-branschens intresse av att sälja minireningsverk, fosforfällor eller andra tekniker för fosforrening. Teknikerna för fosforrening kan också försämra smittskydd och robusthet och skapa negativ miljöpåverkan då produkterna kräver energi och kemikalier samt extra transportarbete.

Mitt råd till dig som arbetar på kommunerna är: Följ miljöbalken!

Ställ bara krav som du själv kan motivera ur miljö- och

kostnadssynpunkt. Ditt fokus ska ligga på att fastighetens avlopp

erhåller ett sammantaget fullgott och robust skydd för människors hälsa, miljön och för en god hushållning med naturresurser. **I**

normalfallet är markbaserad rening den bästa tekniken för att uppnå

dessa grundläggande krav.

Ytterligare skydd kan vara motiverat i vissa fall (till exempel i sådana fall som nämnts ovan). Sorterande lösningar är då alltid att föredra då vattenfrågan och risk för smittspridning i sådana områden ofta är ett minst lika stort problem som recipientfrågan (övergödning). Arbeta därför för att din kommun tar fram hanteringssystem som möjliggör spridning av hygieniserat klosettwater på odlingsmark. Arbeta även för att kommunen i sitt eget VA-system utvärderar möjligheter till sortering av avlopp. Detta för att också tätortens avlopp skall kunna möta framtidens krav på förbättrat hälsoskydd, recipientskydd och hushållning med vatten, energi och näringsämnen.

Foto: Privat

Peter Ridderstolpe

tekn lic. i tillämpad ekologi,
seniorkonsult på Water Revival
Systems och expert på små avlopp

Vill du debattera? [Klicka här för mer info.](#)

RELATERADE ÄMNEN

Miljöfrågor

Schibsted

SvD.se är en del av Schibsted. Schibsted är ansvarig för dina data på denna sida. [Läs mer här](#)